

בשנות ה-60 של המאה הקודמות טבעו כותבות פמיניסטיות את האבחנה בין מין (קטגוריה ביולוגית) לבין מגדר (קטגוריה חברתית תרבותית). ההבחנה הזו שימשה כלי יעיל במאבק הפמיניסטי נגד ה'טבעיות' של דיכוי ואפליית נשים וערערה על התפיסות שנשים הן מטבען אימהיות, תלותיות, כנועות רגשניות וכו'.

אבל האבחנה בין מין למגדר, מהפכנית ומועילה ככל שתהייה, הותירה על כנן שתי אבחנות אחרות, בעייתיות לא פחות. ראשית, היא בנויה על אבחנה ברורה וחדה בין ממדים גופניים-ביולוגיים לבין ממדים חברתיים תרבותיים, ושנית, היא מקבלת ללא עוררין את ההנחה שקיימת אבחנה ביולוגית ברורה וטבעית בין זכר לנקבה – כל אחת ואחד היא או זכר או נקבה, לא שניהם, לא אף אחד מהם, והמעבר בין זכר לנקבה כרוך בהתערבות רפואית.

העובדה שמין נחשב למשתנה ביולוגי מכניסה את השיח הרפואי לתמונה. במקרים שבהן האבחנה הברורה בין זכר לנקבה מתערערת, כמו במצבים של אינטרסקס או טרנסג'נדריות נחלץ השיח הרפואי על שלל הפרוצדורות שלו לעזרה ומעניק פין לכל ילד ופות לכל ילדה. טיפול הורמונאלי, ניתוח קטן (או כמה) והסדר מושב על כנו, אפשר לנשום לרווחה. ההנחה שאי השתייכות למין ברור (או אי התאמה בין 'מין' ל'מגדר') היא פתולוגית מבוססת על עירוב של שני מודלים של 'נורמליות'. במודל הרפואי תהליכים נורמאליים הנם תהליכים מקדמי חיים, ותהליכים פתולוגיים הינם תהליכים מונעי חיים שיש להתערב בהם, לשלוט בהם ולשנות אותם. במודל הפסיכולוגי נורמאליות מוגדרת באופן סטטיסטי- תופעה המתקיימת בקרב אחוז ניכר מהאוכלוסייה (ולפיכך ספר האבחנות העיקרי בפסיכיאטריה נקרא המדריך הדיאגנוסטי הסטטיסטי). במצבים של אינטרסקס העירוב בין המודלים עובד כך- אינטרסקס היא תופעה נדירה, ולפיכך לא נורמלית על פי מודל סטטיסטי. לא נורמלי = פתולוגי על פי מודל רפואי, ולכן- אינטרסקס הוא פתולוגיה שדורשת התערבות רפואית. כך גם במקרה של טרנס, או בשפה הפסיכיאטרית 'הפרעה בזהות המגדרית'. מתן אבחנה פסיכיאטרית הוא תנאי לקיום הניתוח, הרפואה מתערבת רק כשיהוכחה פתולוגיה, וכך 'בעיה' פסיכיאטרית נפתרת בעזרת ניתוח באיברי המין.

מהדוגמאות הללו ניתן לראות שהתפיסה של מין ביולוגי כאבחנה בינארית (אז זכר אז נקבה) היא לא טבעית אלא חברתית. הגוף אינו קיים כרקע שעליו מולבשות התפיסות החברתיות אלא נמצא במערכת יחסים הדדית איתן. מה שאנו תופסות כגוף או כגופני קשור בקטגוריות החברתיות שעומדות לרשותנו, והתפיסות החברתיות נחוות ומתקיימות על ודרך הגוף. האבחנה בין זכר לנקבה היא כל כך בסיסית ונפוצה לא משום שהיא טבעית (ולראייה אותם אנשים שבאופן 'טבעי' אינם מקיימות אותה), אלא משום שהיא עומדת בבסיס הפטריארכיה והסדר החברתי הקיים. חלוקת עבודה מגדרית תלויה בקיומו של מין ביולוגי, ולפיכך הוא נכתב על הגוף, באמצעים תרבותיים ובעזרת טכנולוגיות רפואיות.

לפני מספר חודשים שודרה ב-BBC תוכנית על 'הפרעה בזהות המגדרית' אצל ילדות/ים. מסתבר שבבריטניה יותר ויותר ילדות מאובחנים עם ה'הפרעה'. התוכנית סקרה את ההתלבטויות של הורים בקשר להתחלת טיפול הורמונאלי לפני גיל ההתבגרות, שאז הוא אמור להיות יעיל יותר מכיוון שהגוף מעולם לא היה חשוף להורמונים של המין השני. בקטע מתוך התוכנית משוחחת אמא עם בתה שנולדה כתינוק אך חיה כילדה מגיל צעיר. הילדה אומרת שכשתהייה גדולה תרצה לעשות ניתוח לשינוי מין כי 'זה מוזר שלילדה יהיה בולבולי'. האם מסכימה איתה ועונה: 'כן, לילדות אין בולבולי'. התוכנית השאירה

אותי מבולבלת למדי- מצד אחד, המודעות הגוברת מאפשרת לילדות לחיות במגדר בו הם מעוניינים מגיל צעיר וחוסכת מהן את ההתמודדות עם משפטים כמו 'אתה לא ילדה אלא ילד'. ומצד שני, השיח נשאר צר ומוגבל- את יכולה להיות ילדה, אבל לא עם בולבול. התפיסות החברתיות שמקדמות תפיסה צרה של מין ביולוגי וטבעי, אפילו אם הן מתירות החלפה שלו, הן מגבילות ודכאניות. כפמיניסטיות עלינו לערער על הטוטליות של האבחנות הללו ולחשוף את היותן מקדמות סדר חברתי מסוים ולא משקפות של מהות ביולוגית.